

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Kaupunki, kunta tai maakunta

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

- **Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

1. YLEISTÄ TAVOITTEISTA

Kainuun maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2022 - 2025 sisältää saman yleistavoitteen kuin maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma. Kainuun maakuntasuunnitelman 2040 tavoitteena on, että ”aktiivisella ja osaavalla metsien hoidolla sekä riittävällä määrällä suojelualueita Kainuu säilyy merkittävänä hiilinieluna, mutta samalla varmistaa omien metsävarojen aktiivisen ja kestävän hyödyntämisen ja jalostamisen Kainuussa mekaanisen ja kemiallisen metsäteollisuuden tuotantoyksiköissä. Metsiä hoidetaan kestävästi ja ammattitaitoisesti ja samalla huolehditaan monikäyttömetsien hyvästä kasvukunnosta ja ylläpidetään kestävästä metsien hiilinielua. Kainuun metsäbiotalouden tavoitteet edellyttävät hakkuiden kestävästä lisäämisestä.”

Kainuun on hiilinegatiivinen (hiilinielut ovat suuremmat kuin päästöt) ja sitä vahvistetaan edelleen: ”hiilinegatiivisuutta (hiilinielut ovat suuremmat kuin päästöt) vahvistetaan hiilidioksidipäästöjä vähentämällä. Vuoteen 2030 mennessä Kainuu vähentää päästöjään 80 % vuoden 2007 tasosta ja sen jälkeen vähintään ylläpitää saavutetun tason.”

Maankäyttösektorin pitää tukea ja mahdollistaa elinkeinoja, joiden avulla vahvistetaan uusiutuvista luonnonvaroista hiiltä sitovien tuotteiden tuotantoja ja fossiilisten raaka-aineiden korvaamista uusiutuvilla: ”Puutuoteteollisuus ja -rakentaminen ja muu metsäbiotalous ovat Kainuun kasvualoja ja tuottavat fossiilisia uusiutumattomia raaka-aineita korvaavia biotuotteita, joihin hiili varastoituu. Kainuu edistää puutuoteteollisuutta, puun käyttöä rakentamisessa ja kehittää omista uusiutuvista luonnonvaroistaan innovaatiotoiminnan avulla muita pitkäikäisiä korkean jalostusarvon tuotteita ja tuotantoa Kainuuseen. Suurimmat ilmastohyödyt Kainuu saa aikaan valmistamalla tuotteita uusiutuvista raaka-aineista korvaamaan fossiilisia uusiutumattomia raaka-aineita. Kainuun positiivisen ympäristökädenjäljen saavuttamisen edellytys on, että metsiä ja muita luonnonvaroja jalostetaan Kainuussa vihreän siirtymän edellyttämiksi positiivisia ympäristövaikutuksia aikaansaaviksi tuotteiksi.”

Kainuun liitto pitää ansiokkaana sitä, että ilmastokestävyyden ja monimuotoisuuden edistämisen rinnalle nostetaan myös muut kestävyys ulottuvuudet mukaan lukien sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys, jotka ovat olennaisia tavoitteita Kainuu ohjelmassa ja kestävä kehitys yksi neljästä aluekehittämisestä ohjaavasta arvosta: ”Kehityksen kestävyys varmistaminen tarkoittaa, että toiminta, valinnat ja päätökset Kainuussa suunnitellaan ja toteutetaan niin, että ne lisäävät nykyisten ja tulevien sukupolvien sekä ihmisten ja luonnon hyvinvointia ja elämisen mahdollisuuksia. Kestävä kehitys jaetaan ekologiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Kainuun kehittämisessä tehtävät valinnat eivät saa johtaa peruuttamattomasti tulevaisuuden mahdollisuuksia kaventaviin muutoksiin näissä ulottuvuuksissa.”

2. ILMASTO- JA ENERGIASTRATEGIAN POLIITTISET LINJAUKSET

Uusiutuvan energian edistäminen ja sen uudet linjaukset ovat tärkeitä toimia. Erityisesti tuulivoiman, biokaasun, hajautetun energiantuotannon ja edistämistoimet. Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman biokaasutyöryhmän julkaisemia toimenpiteitä pitää vauhdittaa. Energiatehokkuuden parantaminen on tärkeää ja on myös Kainuu-ohjelman tavoitteena.

Kansallisen huoltovarmuuden turvaamisen nostaminen tärkeäksi kansalliseksi tavoitteeksi on erittäin hyvä ja tässä on erityisen tärkeää varmistaa alueellinen tasa-arvoisuus. Tärkeää on siirtyä mahdollisimman nopeasti omavaraiseen uusiutuvaan energiaan hyödyntäen kaikkia käytettävissä olevia vaihtoehtoja mukaan lukien bioenergia ja biokaasu. Nämä ovat myös Kainuun maakuntaohjelmassa tavoitteena: ”Uusiutuvan energian tuotanto ja käyttö, energiatehokkuus sekä energiaomavaraisuus kasvavat” ja sitä toteuttavana toimenpiteenä: ”Toteutetaan kaavaratkaisujen mahdollistamat tuulivoimainvestoinnit ja luodaan uutta elinkeinotoimintaa tuulivoiman ja muun uusiutuvan energian ympärille. Rakennetaan Kainuuseen vähintään kolme biokaasulaitosta ja biokaasun tankkausasemaa.

Lisätään paikallisten uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja energian pientuotannon määrää. Toteutetaan turpeen energiakäytöstä luopuminen ja korvaaminen uusiutuvalla energialla Kainuun alueellisen oikeudenmukaisen siirtymän (JTF) suunnitelman mukaisesti.”

Kainuun liitto pitää hyvänä suunnitelman esityksiä turvemaiden hyödyntämisestä ja käsittelystä (nurmiviljely, kosteikkoviljely ja erilaisten kosteikkojen perustaminen). Nämä tukevat sekä ilmastonmuutoksen hillintää että monimuotoisuuden edistämistä. Turvepeltojen tiekartan laatiminen on myös kannatettava asia. Siinä tulee ottaa huomioon se, miten voidaan vastata EU:n tulevaan Ennallistamislakiin, jossa on erityisesti maatalouteen voimakkaasti vaikuttavia elementtejä. Niin ikään suometsiin ehdotetut toimet ovat kannatettavia.

Hiilinielujen ja varastojen vahvistamiseksi esitetyt keinot maa- ja metsätaloudelle ovat Kainuulle sopivia. Esimerkiksi hiiliviljelyn lisäämisen mahdollisuuksien ja keinojen pilotointia suunnitellaan ja osin myös toteutetaan maakunnassa. Metsätalouden osalta esitetyt uudistamisen tehokkuus sekä luonnonhoidon toimet ovat mukana Alueellisessa metsäohjelmassa. Turvetuotannosta poistuvien alueiden jälkikäyttö ja ilmastokestävän jatkotoiminnan tukeminen ovat osa Kainuuna JTF-suunnitelmaa.

Maatalouteen kohdistuvissa toimissa tulisi kiinnittää huomiota ruuantuotannon kannattavuuteen ja ylläpitämiseen. Tämä on tärkeää myös huoltovarmuuden kannalta. Karjatalouteen kohdistuva peltojen raivaamisen rajoittaminen on ilmaston kannalta ymmärrettävää, mutta samalla on pidettävä huolta siitä, että ruuan tuotanto säilyy mahdollisena ja kannattavana kautta maan. Tämä tukee osaltaan myös monimuotoisuuden edistämistä sillä suuri osa uhanalaisista lajeista (esimerkiksi 50 % perhoslajeista, 40 % viljelymaiden lintulajeista (Punainen kirja 2019)) ovat riippuvaisia perinnebiotoopeista ja monille niistä suurin uhka on karjatilojen ja laiduntamisen johdosta syntyneiden biotooppien määrän väheneminen. Tulisi harkita keinoja, joilla karjatalouden toiminta mahdollistetaan raivaamatta lisää metsiä, kuten ottamalla sopivia joutomaita takaisin aktiiviseen maatalouskäyttöön.

Rakentamisessa ja hiilinielujen kasvattamisessa maankäytön suunnittelulla on suuri rooli. Kainuun maakuntaohjelmassa 2022 - 2025 yhtenä tavoitteena on, että fossiilisten raaka-aineiden korvaaminen uusiutuvilla sekä Kainuun hiilensidonta kasvavat ja sitä toteuttavan toimenpiteenä: Puurakentamisen edistäminen (kaavoitus, julkiset hankinnat, julkiset ja yksityiset rakennuskohteet) ja puutuoteteollisuuden tuotteiden viennin lisääminen. Metsien hoidon laadun ja aktiivisuuden parantaminen, jolloin metsät hoidetaan ja harvennetaan niin että ne järeytyvät. Metsien kasvun lisääminen lannoituksilla (etenkin kiertotaloudenlannoitteilla esim. tuhka). Maankäytön suunnittelu ja metsityksen lisääminen: metsäpinta-ala säilyttäminen, hakkuupoistuma korvaaminen metsittämällä, jatkuva peitteinen metsänkäsittely turvemaidella.

3. VAIKUTUSARVIOT

Toimenpiteiden toteuttamisessa ja seurannassa on toivottavaa tehdä yhteistyötä alueiden ja maakuntien kanssa, jotta voidaan varmistaa toimien oikeudenmukaisuuden toteutuminen.

Ehdotuksessa on monessa kohdassa tuotu esille alueiden erilaisuus. Tämä on erittäin hyvä ja tulee siis ottaa huomioon myös toteutuksessa ja suunnitelman jalkauttamisessa.

EU politiikkaan vaikuttaminen on erittäin tärkeä osa, jotta voidaan varmistaa tulevien EU-ohjelmien ja sitovien lakien alueellinen oikeudenmukaisuus ja toteuttamisen järkevyys. Tähän tulee kiinnittää erityisen tarkasti huomiota. Samoin maankäyttösektorin toimenpidesuunnitelmien jatkokehityksessä tulee kuunnella maakuntia.

Ilmastotavoitteiden saavuttamisen ympäristövaikutuksiin kohdistuvia vahvuuksien, mahdollisuuksien, heikkouksien ja uhkien analysoinnissa tuodaan hyvin esille mahdollisuudet, joita vihreä siirtymä sekä ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen luovat. Ilmastonmuutos ja vihreä siirtymä pakottavat kehittämään ja saamaan aikaan ja kaupallistamaan uusia teknologisia ratkaisuja, jotka luovat uutta taloudellista toimeliaisuutta, liikevaihtoa, työpaikkoja ja yrityksiä. Tämä on myös Kainuun maakuntaohjelmassa linjattu vihreän siirtymän tavoite. Kainuu on ilmastonmuutoksessa ja vihreässä siirtymässä kokoaan suurempi ratkaisujen tuottaja.

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

-

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

-

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

-

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

-

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

-

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

-

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

-

9) Verotus (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

-

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

-

Avoin vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

-

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

-

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

-

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

-

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

-

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

-

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

-

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

-

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

-

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

-

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

-

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

-

Suomen vetystrategia

-

Avoin vastaus Suomen vetystrategiaa koskien

-

Avoin vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

-

Kainuun liitto Kirjaamo

Kainuun liitto - Elinkeinot ja aluekehitys/Jouni Ponnikas, aluekehitysjohtaja